

Tiia Sippola, Riitta Uski

ERITYISEN TUEN TARPEESSA OLEVAN NUOREN OSALLISUUDEN KOKE- MUS OPISKELUYMPÄRISTÖSSÄ

Opinnäytetyö

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Yhteisöpedagogikoulutus

2022

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Yhteisöpedagogi (AMK)
Tekijät	Riitta Uski, Tiia Sippola
Työn nimi	Erityisen tuen tarpeessa olevan nuoren osallisuuden kokemus opiskeluympäristössä
Toimeksiantaja	Eduko Kouvolan ammattiopisto
Vuosi	2022
Sivut	40 sivua, liitteitä 4 sivua
Työn ohjaaja	Hanne Salovaara-Pitkänen

TIIVISTELMÄ

Tässä opinnäytetyössä pyritään selvittämään, millaisia osallisuuden kokemuksia erityisen tuen tarpeessa olevilla nuorilla on omassa opiskeluympäristössään. Opiskelijoiden kokemuksia on selvitetty teemahaastatteluiden avulla, jotka on analysoitu aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Haastatteluissa nousivat esiin osallisuuden erilaiset näkökulmat, tuloksissa oli paljon samankaltaisuutta, mutta myös eroja aiempiin tutkimuksiin verrattaessa. Opiskelupaikan valinnalla on suuri merkitys opinnoissa viihtymiseen ja se haastateltavien kertoman mukaan oli toteutunut hyvin. Muutenkin haastateltavat kokivat olevansa tyytyväisiä opiskelupaikkaansa.

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) laatimiseen haastatellut kokivat osallistuneensa, mutta eivät kaikki silti olleet aivan varmoja, mitä heidän suunnitelmassaan oli sovittu heidän tukitoimistaan. Duuni-pajan ja muiden tukitoimien toimivuudessa ja niistä tiedottamisessa tulokset olivat hieman ristiriitaiset, osa haastatelluista koki saaneensa riittävästi ja oikein mitoitettuna tukea, osa olisi joihinkin aineisiin sitä kaivannut enemmän.

Poliittiseen osallisuuteen liittyvät asiat, kuten oppilaskunta ja tutortoiminta, sekä muutenkin opintoihin liittyviin vaikutusmahdollisuuksiin tulisi olla haastatteluiden perusteella enemmän tietoa, jotta opiskelijat aktivoituisivat hyödyntämään niitä paremmin. Opiskelijahuollon palvelut olivat toimivia ja helposti lähestyttäviä. Sosiaaliseen osallisuuteen liittyen ryhmähenki omassa luokassa koettiin toimivaksi. Syrjintää haastatellut eivät olleet kokeneet erityisen tuen tarpeensa vuoksi. Näitä tuloksia tuki myös aiemmista tutkimuksista saatu näyttö.

Tulosten perusteella voisi vetää johtopäätökseksi, että osallisuuteen liittyvät asiat enimmäkseen toimivat ja että erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden osallisuuden kokemukset omassa opiskeluympäristössään ovat positiivisävyisiä. Suurimmat pulmat tulevat siitä, etteivät nuoret koe saaneensa kaikista asioista riittävästi tietoa.

Asiasanat: osallisuus, erityinen tuki, nuoret, ammatillinen koulutus

Degree	Bachelor of Humanities
Authors	Riitta Uski, Tiia Sippola
Thesis title	Experience of the inclusion of a young person in need of special support in a learning environment
Commissioned by	Eduko Kouvola Vocational Institute
Time	2022
Pages	40 pages, 4 pages of appendices
Supervisor	Hanne Salovaara-Pitkänen

ABSTRACT

The objective of this thesis was to find out, what kind of participation experiences young persons in need of special support have in their own learning environment. This was a qualitative study and students' experiences were examined with the help of a theme interview. The results were analyzed by content analysis.

The interviews pointed out different aspects of inclusion and participation, and there was a lot of similarity in the results, but also differences compared to previous studies. The study place has an important role in satisfaction with the studies. According to the interviews the interviewees felt satisfied with their place of study.

The interviewees felt that they had participated in the preparation of the personal competence development plan (PCDP), but not all of them were quite sure what had been agreed on in connection with their support measures. The results were contradictory regarding the support measures, as some of the interviewees felt that they had received sufficient and correct support, whereas some of them would have needed more support for some subjects.

Based on the interviews, there should be more information related to political inclusion, such as student union and tutoring activities. Students would also like to be more aware about their own possible influence on the studies, so that they could be more active in them. Student welfare services were functional and easy to access. Group spirit in the class was perceived to work. The interviewees had not experienced discrimination due to their need for special support. These results were supported by evidence from previous studies.

The results indicate that inclusion-related issues mostly work, and that the experiences of inclusion of students in need of special support in their own study environment are positive. The biggest challenges come from the fact that young people do not feel that they have received sufficient information about everything they should have.

Keywords: participation, inclusion

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	ERITYISEN TUEN TARVE	6
2.1	Erityinen tuki käsitteenä.....	6
2.2	Erityisen tuen tarpeen taustatekijät.....	8
3	OSALLISUUS	10
3.1	Osallisuus käsitteenä.....	10
3.2	Osallisuus ilmiönä.....	11
3.3	Osallisuus aiemmissä tutkimuksissa.....	13
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	15
4.1	Tutkimuksen kohde ja kohdejoukko.....	15
4.2	Tutkimuskysymys	15
4.3	Laadullinen tutkimus ja teemahaastattelu.....	16
4.4	Aineistonkeruuprosessin eteneminen	17
4.5	Sisällönanalyysi	19
5	ERITYISEN TUEN TARPEESSA OLEVAN NUOREN OSALLISUUDEN KOKEMUKSET OMASSA OPISKELUYMPÄRISTÖSSÄÄN.....	20
5.1	Osallisuus opinnoissa	20
5.2	Poliittinen osallisuus	24
5.3	Sosiaalinen osallisuus	26
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	27
6.1	Pohdinta ja jatkotutkimusehdotukset	27
6.2	Tutkimuksen luotettavuus	32
	LÄHTEET.....	34

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelurunko

Liite 2. Haastattelukutsu

Liite 3. Toinen haastattelukutsu

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan erityistä tukea tarvitsevien nuorten osallisuuden kokemuksia. Nuoret, joita haastatellaan suorittavat peruskoulun jälkeisiä opintoja Edukossa, joka on Kouvolan seudulla toimiva ammattiopisto. Opinnäytetyöprosessi aloitettiin keväällä 2021 yhteistyössä Kouvolan seudun ammattiopiston KSAOn kanssa, joka sittemmin organisaatiomuutoksen myötä on vaihtanut nimensä Edukoksi. Nuoret haastateltiin joulukuussa 2021. Haastatteluiden litterointi ja analysointi suoritettiin keväällä 2022.

Opinnäytetyössä kartoitetaan erityisen tuen tarpeessa olevien opiskelijoiden osallisuuden kokemuksia opiskeluympäristössään. Osallisuus ilmiönä on monitahoinen, ja sitä voidaan tarkastella monesta lähtökohdasta (Maunu & Kiilakoski 2018, 113). Tässä opinnäytetyössä osallisuuden toteutumista pohditaan nimenomaan opintojen näkökulmasta.

Laki ammatillisesta koulutuksesta (11.8.2017/531, 44.–45. §) velvoittaa laatimaan jokaiselle aloittavalle opiskelijalle henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman. Tähän suunnitelmaan kirjataan opiskelijan henkilökohtaista osaamista sekä myös hänellä mahdollisesti olevia tuen tarpeita. Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelma on lain mukaan laadittava yhteistyössä opiskelijan kanssa. Myös oppilaitoksen ulkopuolisia tahoja voi osallistua suunnitelman laatimiseen, jos tämä katsotaan aiheelliseksi. Opiskelijan on itse hyväksyttävä laadittu suunnitelma. Laki siis takaa opiskelijoille mahdollisuuden osallistua omien opintojen suunnitteluun jo opintojen suunnitteluvaiheessa. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 44.–45. §.)

Laki ammatillisesta koulutuksesta (106. §) takaa opiskelijoille mahdollisuuden vaikuttaa koulutuksen järjestäjän toimintaan ja toiminnan kehittämiseen. Opiskelijoilla on oikeus olla mukana heitä koskevassa ja heidän asemaansa vaikuttavien päätösten teossa. Oppilaitoksen velvollisuutena on järjestää oppilaskunta, joka muodostuu oppilaitoksen opiskelijoista. Oppilaitoksen on taattava riittävät edellytykset oppilaskunnan toiminnalle. Oppilaskunnan tehtävänä on toimia edistäen opiskelijoiden yhteistoimintaa, vaikuttamismahdollisuuksia, osallistumista ja kehittää osaltaan opiskelijoiden ja opetusta järjestävän tahon

yhteistyötä. Koulutuksen järjestäjällä on myös velvollisuus huolehtia siitä, että opiskelijat ovat tietoisia olemassa olevista vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksista. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 106. §.)

Tämä opinnäytetyö on toteutettu laadullisena tutkimuksena, jonka aineistonkeruumenetelmänä käytetään teemahaastatteluja. Saatu tutkimusaineisto analysoidaan sisältöanalyysin avulla. Haastateltavaksi pyydetään nuoria, joilla on erityisen tuen tarpeita opintoihinsa liittyen. Nuorilta itseltään kysymällä nuorten oma ääni tulee parhaiten kuuluviin.

2 ERITYISEN TUEN TARVE

2.1 Erityinen tuki käsitteenä

Erityisen tuen tarve tulisi selvittää aina, kun tulee esiin jokin opiskelijan kasvua tai kehitystä uhkaava riski. Erityisen tuen tarvetta nuorelle voivat aiheuttaa monet erilaiset seikat. Somaattisten pitkäaikaissairauksien kanssa tulee ottaa huomioon opiskelukyky. Mielenterveyshäiriöt, esimerkiksi masennus ja ahdistus voivat lisätä opiskelijoiden tuen tarvetta. Pitkään jatkunut kiusaaminen voi haitata henkistä hyvinvointia ja näin heikentää myös opiskelukykyä. Neuropsykiatriset oireyhtymät, esimerkiksi ADHD ja oppimisvaikeudet tuovat opintuun lisähaasteita. Asianmukaisten tukitoimien avulla näitä ja muita haasteita kohtaavien opiskelijoiden on kuitenkin mahdollista menestyä opinnoissaan. (Erityinen tuki s.a.)

Henkilökohtaistaminen eli henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatiminen lisää osallisuutta. Tämä suunnitelma, HOKS, joka laaditaan jokaiselle opiskelijalle yhteistyössä, antaa opiskelijalle mahdollisuuden vaikuttaa siihen, miten hän osaamistaan kehittää. Suunnitelmaa myös päivitetään opintojen kuluessa. (Karjalainen ym. 2020, 40.) Kun päätös erityisestä tuesta on tehty, kirjataan myös yhdessä sovitut tukitoimet HOKSiin. Tähän suunnitelmaan kirjataan pääkohdat tuen tarpeesta, sekä se, millaisia tukitoimia on sovittu käytettävän. (Erityinen tuki ammatillisessa... s.a.)

Tukimuodot valitaan aina yksilöllisesti vastaamaan kyseessä olevan opiskelijan tarpeita. Opiskelijaa voidaan tukea monin eri tavoin, esimerkiksi mahdollistamalla opiskelijalle mahdollisuus oppia käytännön kautta tai järjestämällä opiskelijan huomioiva rauhallinen opiskeluympäristö. Opintojen voidaan suunnitella etenevän rauhalliseen tahtiin, ja opiskelumateriaalin selkeyteen voidaan kiinnittää erityistä huomiota. Myös erilaiset apuvälineet opiskelun tukena ovat mahdollisia, näistä esimerkkinä äänikirjat tai kuvat oppimisen tukena. Koska mahdolliset tavat tukea opiskelijaa ovat hyvin moninaiset, on tärkeää, että tukimuodot kartoitetaan jokaisen kohdalla yksilöllisesti, vastaamaan juuri kyseessä olevan opiskelija tarpeita. Erityisen tuen tarvetta arvioidaan säännöllisesti ja aina opiskelijan suunnitelmaa päivitettäessä. Yhdessä pohditaan, ovatko tukitoimet riittäviä, onko niillä toivottu vaikutus ja vastaavatko ne opiskelija tarpeita. Tarvittaessa tukitoimia muutetaan ja muokataan. (Erityinen tuki ammatillisessa... s.a.)

Niissä tapauksissa, joissa opiskelija ei erityisen tuen toimista huolimatta ole kykenevä suorittamaan tutkintoa niin, että saavuttaisi edes matalimman hyväksytyin arvosanan tutkinnon kaikista osista, voidaan osaamisen arviointia mukauttaa. Tämä voidaan tehdä vain silloin, kun muut keinot eivät ole riittäviä ja arviointia mukautetaan vain niissä kohdin, joissa se on välttämätöntä. Ennen mukauttamista opiskelijalla on oltava erityisen tuen päätös. Ensisijainen tavoite on, että opiskelija saisi suoritettua tutkintonsa erityisen tuen avulla, ilman mukauttamista. Mukauttaminen on mahdollista vain ammatillisissa perustutkinnoissa, ei ammattitutkinnoissa tai erityisammattitutkinnoissa. (Osaamisen arvioinnin... s.a.)

Kun opintoja mukautetaan, nimenomaan osaamisen arviointia mukautetaan. Tutkinnon perusteissa on mahdollisesti määritelty rajoituksia sille, miltä osin arviointia voidaan mukauttaa. Jos tällaisia rajoituksia on, mutta osaamisen arviointia joudutaan niistä huolimatta mukauttamaan näissä rajatuissa kohdin, opiskelija ei saa tutkintotodistusta, vaan todistuksen osaamisesta. Lisäksi opiskelija tutkintotodistukseen merkitään, miltä osin mukauttamista on tehty. (Osaamisen arvioinnin... s.a.)

Niiden opiskelijoiden kohdalla, joilla jonkin painavan perusteen vuoksi tutkinnosta suoriutuminen edes mukautettuna olisi epätodennäköistä, voidaan

tehdä päätös tutkinnon perusteista poikkeamisesta. Tutkinnon osista voidaan poiketa, jos ammattitaitovaatimusten katsotaan joiltain osin olevan kohtuuttomia, esimerkiksi puutteellinen kielitaito tai jos poikkeaminen on perusteltu esimerkiksi sairauden tai vamman vuoksi. Tutkinnon perusteista voidaan poiketa, vaikka opiskelijalla olisi erityisen tuen päätöstä, ja tutkinnon perusteissa voi olla määritettynä rajoituksia sille, miltä osin poikkeamista voidaan tehdä. (Ammattitaitovaatimuksista... s.a.)

Päätöksen poikkeamisesta tekee koulutuksen järjestäjä. Opiskelijan kanta tulee huomioida ja opiskelijan tulee tulla kuulluksi päätöstä tehtäessä. On myös tärkeää, että opiskelija ymmärtää poikkeamisen vaikutuksen esimerkiksi jatko-opintoja ajatellen. Päätös poikkeamisesta, ja siitä, mitä osia tutkinnosta se koskee, tulee kirjata henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaan. Opiskelijan on mahdollista saada tutkintotodistus poikkeamisesta huolimatta. Jää kuitenkin koulutuksen järjestäjän vastuulle harkita, onko opiskelija poikkeamisesta huolimatta saavuttanut vaaditun osaamistason ja täyttääkö hän esimerkiksi tutkintonsa ammattitaitovaatimukset. Jos näin ei ole, annetaan tutkintotodistuksen sijasta todistus osaamisesta. (Ammattitaitovaatimuksista... s.a.)

Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen tulee antaa opiskelijalle valmiuksia hakea toisen asteen opintoihin, lukioon tai ammattikouluun. Tähän koulutukseen voidaan ottaa opiskelijat, jotka ovat suorittaneet peruskoulun oppimäärän, mutta perustelluista syistä voidaan ottaa myös opiskelija, jonka katsotaan muutoin hankkineen riittävät tiedot opinnoista suoriutumiseen. Aiemman ammatillisen tai valmentavan koulutuksen suorittaneen opiskelijan voi hyväksyä vain, jos se perustelluista syistä on tarpeen jatko-opintomahdollisuuksien vuoksi tai jos hakija on oppivelvollinen. (Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta 30.12.2020/1215, 2. §, 8. §.)

2.2 Erityisen tuen tarpeen taustatekijät

Erityiseen tukeen ovat oikeutettuja ne opiskelijat, jotka oppivaikeuksien, sairauden tai muun syyn vuoksi sitä tarvitsevat. Lakiin on kirjattu, että erityisen tuen tulee olla nimenomaan opiskelijan tavoitteita ja valmiuksia tukevaa. Opis-

kelija, jolla on erityisen tuen tarve, voidaan tukea opiskeluissa opetus- ja opiskelijajärjestelyillä. Erityisen tuen opiskelijan opiskelua voidaan mukauttaa laimalla opiskelijalle yksilöllinen osaamisen arviointi. Tavoitteena on, että erityisen tuen opiskelijat saavat tutkinnon suoritettua ja että mukauttamistoimia tehdään vain sen verran kuin opiskelujen kannalta on välttämätöntä. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 64. §.)

Erityisen tuen tarve voi olla selvillä jo opintoja aloitettaessa. Opiskelijalla on voinut olla erityisen tuen tarve jo peruskoulussa, tai hänen on mahdollista osoittaa tuen tarve esimerkiksi lääkärin, psykologin tai erityisopettajan lausunnolla. Pelkkä asiantuntijalausunto ei kuitenkaan riitä päätöksen saamiseen, vaan opiskelijan kanssa pohditaan yhdessä, millaisesta tuesta opiskelija hyötyisi. (Erityinen tuki ammatillisessa... s.a.) Opiskelukykyyn vaikuttavat omat voimavarat, opiskelutaidot, opiskeluympäristö sekä opetustoiminta. Nämä asiat ja opiskelijan yksilölliset tarpeet tulee ottaa huomioon tukitoimia suunniteltaessa. (Karjalainen ym. 2020, 103.)

On mahdollista, että erityisen tuen tarve todetaan myöhemmässä vaiheessa opintoja, esimerkiksi silloin, jos opinnot eivät etene suunnitellusti. Jos mahdollinen erityisen tuen tarve todetaan opintojen ollessa jo käynnissä, opiskelijan kanssa yhteistyössä pohditaan syitä sille, mikä hankaloittaa opiskelua sekä sitä, voisiko erityisestä tuesta olla apua opiskelijalle. Jos kyseessä on alaikäinen opiskelija, huoltaja on mukana erityisen tuen tarvetta kartoitettaessa. (Erityinen tuki ammatillisessa... s.a.) Erilaiset syyt, jotka aiheuttavat epäsäännöllistä koulunkäyntiä, lisäävät syrjäytymisriskiä. Tämän vuoksi varhainen puuttuminen ja oikeanlaisen tuen tarjoaminen on tärkeää. Oppilashuollon tavoitteena on vähentää oppilaiden eriarvoisuutta sekä terveyteen, että sosioekonomisiin taustoihin liittyen. (Karjalainen ym. 2020, 93.)

Päätöksen erityisestä tuesta tekee koulutuksen järjestäjä. Erityisen tuen tarve määritellään jokaisen kohdalla yksilöllisesti. Jos opiskelija on tyytymätön saamaansa päätökseen, hän voi hakea siihen muutosta oikaisuvaatimuksella, jonka tekemiseen tulee antaa ohjeistus päätöksen yhteydessä. Oikaisuvaatimukset käsittelee aluehallintavirasto. Ennen kuin päätöstä voidaan antaa, tulee järjestää kuulemistilaisuus, jossa opiskelijan kanssa käydään läpi syyt erityiselle tuelle sekä avataan erityisen tuen käsitettä, ja mitä erityinen tuki pitää

sisällään ammatillisessa koulutuksessa. Niin ikään alaikäisen opiskelijan kohdalla kuulemistilaisuuteen osallistuu huoltaja tai muu laillinen edustaja. (Erityinen tuki ammatillisessa... s.a.)

3 OSALLISUUS

3.1 Osallisuus käsitteenä

Osallisuus on käsitteenä hankalasti määriteltävä ja laajasta käytöstä huolimatta myös sen rajaaminen on vaikeaa. Osallisuus liittyy sosiaalisiin suhteisiin ja toiminnan palkitsevuuteen. Käsitteen laajuus kuitenkin hankaloittaa sen konkreettista tunnistamista sekä edistämistä. (Maunu & Kiilakoski 2018, 113.) Osallisuuden käsitteeseen liittyy sekä sosiaalisia, että poliittisia näkökulmia. Osallisuus voi liittyä kunnan tai koulun virallisiin toimintoihin tai kansalaistointintaan. Osallisuuden sosiaaliseen puoleen kuuluu yhteisöllinen ja yksilöllinen taso. Yhteisötasolla osallisuus liittyy turvallisuuteen sekä toimintakykyyn ja yksilötasolla perusturvaan ja yhdenvertaisuuteen. (Kiilakoski ym. 2021, 251.)

Osallisuus pitää sisällään oikeuden saada tietoa, oikeuden ilmaista mielipiteensä sekä oikeuden vaikuttaa mielipiteellään (Araneva 2016, 184). Osallisuudessa on kyse siitä, että voi olla itse mukana määrittämässä ja arvioimassa sitä, mikä on omien etujen parhaaksi. Se on mahdollisuutta olla itse osallisena, itselle tärkeissä yhteisöissä ja siellä käsiteltävissä asioissa. Osallisuus koostuu oikeudesta saada tietoa tärkeistä asioista sekä mahdollisuuksista vaikuttaa niihin. Osallisuuden mahdollistaminen parantaa päätöstenteon laatua, kun käyttäjät otetaan mukaan suunnitteluprosessiin. (Lapsen osallisuus s.a.)

Osallisuus ei tarkoita vain jotain yksittäisiä tapoja vaan sitä, miten lapset ja nuoret tulevat nähdyiksi ja miten heidät kohdataan. Jokainen on oman yhteisönsä tärkeä ja arvostettu jäsen ja kaikilla tulee olla samanlainen mahdollisuus osallisuuteen. Tähän lapset ja nuoret tarvitsevat systemaattista ja jatkuvaa tukea. (Kiilakoski 2017, 254.)

3.2 Osallisuus ilmiönä

Osallisuus on sanana monikerroksinen (Isola ym. 2017, 10). Osallisuutta voi tarkastella eri ulottuvuuksien kautta; yksilön minäkokemuksessa, ryhmätasolla tai instituution jäsenyydessä sosiaalinen osallisuus ilmenevät eri lailla. Osallisuuteen ohjatessa on tärkeää tunnistaa ja tukea arkielämään kietoutuvia pyrkimyksiä. (Maunu & Kiilakoski 2018, 115.)

Maunun ja Kiilakosken (2018) mukaan osallisuus voi olla sosiaalista tai poliittista. Poliittinen osallisuus liittyy päätöksentekoprosesseihin ja esimerkiksi oppilas- ja opiskelukuntien hallituksiin. Poliittisella osallisuudella viitataan siis yhteisiin asioihin vaikuttamiseen. (Maunu & Kiilakoski 2018, 114.) Isola ym. (2017, 18) määrittelevät poliittisen osallisuuden kiinnittymiseksi hyvinvoinnin lähteisiin sekä vapaudeksi tavoitella asioita, joita arvostaa itse tai joita yhteisö, johon kuuluu arvostaa. Osallisuuteen liittyy myös resurssien jakaminen. (Isola ym. 2017, 18.)

Molemmat sosiaalinen ja poliittinen osallisuus tukevat ihmisen toimintakykyä sekä tarjoavat voimaantumisen kokemuksia. Sosiaalinen osallisuus liittyy erilaisiin myönteisiin sosiaalisiin suhteisiin. Olennaista on jäsenyyden tunne ja se että kokee tulleen kuulleeksi. Tähän nivoutuu myös syrjäytymisen ehkäisyyn sekä elämänhallinnan parantamiseen liittyviä teemoja. (Maunu & Kiilakoski 2018, 114.) Leemannin ym. (2015, 1–3) mukaan sosiaalisella osallisuudella ei ole vakiintunutta määritelmää, mutta yleisesti sitä käytetään syrjäytymisen vastakohtana. Sosiaalinen osallisuus voi olla arvotavoite tai sen avulla voidaan pyrkiä ennaltaehkäisemään köyhyyttä sekä syrjäytymistä. Sosiaalisen osallisuuden avulla turvataan yhdenvertaisia oikeuksia yhteiskunnan toimintaan osallistumiseksi. (Leeman ym. 2015, 1–3.)

Osallisuus edellyttää ihmiseltä toimimista sekä osallistumista. Olemassa olevat resurssit sekä tarpeet vaikuttavat siihen, mihin ihminen pystyy sekä uskoo pystyvänsä vaikuttamaan. Esimerkiksi taloudellinen epävakaus vaikuttaa ihmisen kykyyn käyttää omaa kapasiteettiaan. (Isola ym. 2017, 16.)

Nuorisolaissa (21.12.2016/1285, 8. §) edellytetään kunnan järjestävän nuorille suunnattuja palveluja, kuten tiloja nuorten käyttöön, sekä erityisesti nuorille

suunnattuja palveluja. Kunnan tulee tukea nuorten kansalaistoimintaa. Nuorisopoliitikka ja nuorisotyö ovat kunnan tehtäviä. Tarpeen mukaan kunnan tulee tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa, kun se toteuttaa nuorisolaissa asetettuja tehtäviä. (Nuorisolaki 8. §.) Kuntalaki (10.4.2015/410, 26 §) taas osaltaan velvoittaa kunnat asettamaan nuorisovaltuuston, tai muun tähän verrattavissa olevan vaikuttajaryhmän, jolla varmistetaan nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Nuorisovaltuuston on saatava osallistua monipuolisesti suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan niissä asioissa, jotka katsotaan lasten ja nuorten kannalta merkityksellisiksi. (Kuntalaki 26 §.)

On tärkeää, että nuorten kanssa tehdyillä osallisuuteen liittyvillä projekteilla olisi myös konkreettisia seurauksia, jotka selvästi tiedotettaisiin nuorille. Jos nuoret eivät usko omiin vaikuttamismahdollisuuksiinsa, he eivät motivoitu edes yrittämään. Kun nuoret saadaan osallistumaan aidosti, he myös sitoutuvat paremmin projektien toteuttamiseen. (Hoikkala & Kuivakangas 2017, 189–190.)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain tarkoituksena on esimerkiksi edistää osallisuutta, turvata varhainen tuki sekä opiskelijahuoltopalveluiden yhdenvertainen saatavuus. Opiskelijahuolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää sekä yhteisöllistä, mutta tarvittaessa myös yksilökohtaista. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287, 2. §.) Opiskelijahuolto edellyttää toimiakseen opiskelijoiden osallisuutta. Tämä tarkoittaa, että opiskelijoilla on oltava mahdollisuus toimia opiskeluyhteisössä ja kaikkien opiskelijoiden tulee olla tietoisia omista vaikuttamismahdollisuuksistaan. Osallistumistapoja tulee olla monipuolisesti tarjolla ja päätöstenteon tulee olla ymmärrettävää kaikille. (Hietanen-Peltola ym. 2019, 18.)

Osallisuuden tunne on keskeisesti hyvinvointiin vaikuttava tekijä. Osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia ei pidä jättää pelkästään oppilaskunnan tehtäväksi, vaan sen tulisi olla yhteinen arvo ja osa arkea. Opiskeluhyvinvointi kasvaa, kun opiskelijat pääsevät vaikuttamaan opintojensa sisältöön. Osallisuus on vuorovaikutusta, ei pelkästään mielipiteiden ilmaisua. Olennaista on miettiä sekä sitä, mitä opiskelija voi tehdä oppilaitosyhteisönsä hyväksi, että mitä oppilaitos voi tehdä yksittäisen opiskelijan hyväksi. (Vehviläinen 2015, 56.)

3.3 Osallisuus aiemmissä tutkimuksissa

Vuosittain julkaistava Nuorisobarometri tuottaa laaja-alaista tutkimustietoa ja ottaa kantaa myös nuorten osallisuuteen ja sen toteutumiseen. Nuorisobarometrissa tarkastellaan mm. nuorten kokemuksia eri palveluista ja niiden toimivuudesta sekä sitä kuinka nuoret tulevat kohdatuiksi ja heidän kokemustaan yhdenvertaisuudesta. (Myllyniemi & Kiilakoski 2020, 5.)

Nuorisobarometria varten haastateltiin vajaata 2000 suomalaista 15—29-vuotiaasta nuorta. Nuorten osallisuutta kyselytutkimus kartoittaa monella alueella, mutta opinnäytetyötä varten tarkasteluun poimittiin koulu- ja opiskelijaterveydenhuoltoa koskevat vastausosiot. Tuloksista käy ilmi, että nuoret käyttävät koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon palveluita paljon, ja kokevat pääsääntöisesti saaneensa näitä palveluja riittävästi tai melko riittävästi. Käyttökokemukset koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon palveluista olivat myös pääsääntöisesti positiivisia: nuoret kokivat tulleen kohdatuiksi arvostavasti, palvelu koettiin selkeäksi ja nuoret kokivat saaneensa osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon hyvin. Tutkimuksessa tutkittiin myös osallisuutta heikentäviä seikkoja. Näitä ovat esimerkiksi palveluiden hankala saatavuus, syrjintä ja rasismi. Tuloksista kävi ilmi, että näitä kokeneiden nuorten osuus vastaajista oli vähäinen. (Myllyniemi & Kiilakoski 2021, 11—45.)

Jauholan ja Kortelaisen (2018) Opetushallitukselle tekemässä tutkimuksessa on tutkittu opiskelijoiden aktiivisuutta ja osallisuutta toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa. Tässä kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa käy ilmi, että noin 85 % opiskelijoista kokee tehneensä päätöksen opiskelupaikastaan itsenäisesti. Ne opiskelijat, jotka eivät päässeet opiskelemaan omaan ensisijaiseen vaihtoehtoonsa kokevat, ettei heillä ollut riittävästi tietoa. Ilmapiiri ja yhteisöön kuuluminen ovat olennaisia vuorovaikutukselle sekä osallisuudelle, yli 70 % opiskelijoista kokee luokassa olevan hyvä henki ja voivansa olla oma itsensä. Vaikuttamismahdollisuuksien ja viihtyvyyden välillä on nähtävissä selvä yhteys tutkimuksen tulosten mukaan. (Jauhola & Kortelainen 2018, 22—44.)

60 % opiskelijoita kokee olevansa tyytyväinen omiin vaikuttamismahdollisuuksiinsa, tosin opiskelijat, joilla on jokin toimintakyvyn alenema ovat muita tyytymättömämpiä. Kaksi kolmasosaa opiskelijoita tietää miten opiskeluun ja hyvinvointiin liittyviin asioihin voi vaikuttaa, jälleen niillä opiskelijoilla, joilla toimintakyvyn alenema, tietoa näistä asioista heikommin. Opiskelijakuntatoiminnasta sekä tutortoiminnasta opiskelijat ovat hyvin tietoisia, mutta vain viidennes on osallistunut tähän toimintaan. Tutkimuksessa saaduista vastauksista käy ilmi, että tietoa ja innostamista osallisuudesta kaivataan enemmän. Arjen osallistamista ylipäänsä tarvittaisiin enemmän formaalien kanavien lisäksi. Opiskelijat myös kokevat, ettei heidän näkemyksiään oteta huomioon. (Jauhola & Kortelainen 2018, 37–54.)

Nuorisobarometrin tulokset koulu- ja opiskelijaterveydenhuollosta ovat varsin positiivisia. Nuorisobarometrin perusteella vaikuttaa siltä, että kyseisillä osalualueilla osallisuus toteutuu varsin hyvin. (Myllyniemi & Kiilakoski 2021, 11–45.) Jauholan ja Kortelaisen (2018, 22–44) tutkimuksessa tuloksista nousee kuitenkin esille se, että osa opiskelijoista kokee, etteivät he saaneet opintoihin hakuvaiheessa riittävästi tietoa ja apua. Lisäksi tutkimuksessa todetaan, että eritavoin tuentarpeiset opiskelijat olivat muita useammin tyytymättömiä. Lisäksi todetaan, että näiden opiskelijoiden tiedot vaikuttamismahdollisuuksista olivat vähäisempiä. (Jauhola & Kortelainen 2018, 22–44.)

Niemi (2015) on väitöskirjassaan tutkinut erityistä tukea tarvitsevien nuorten asemaa ammatillisessa koulutuksessa. Tutkimus on tehty ennen ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen eli VALMA-koulutuksen uudistusta. Opiskelijoiden yksilöllistetyt tavoitteet ja koulutusten rakenteelliset käytännöt saattavat estää opiskelijan pääsyn toiveidensa mukaiseen ammatilliseen koulutukseen. Erityisen tuen tarpeen käsite voi olla monitulkintainen ja tuen tarpeen määrittely ristiriitaista. Tästä syystä kaikilla tukea tarvitsevilla opiskelijoilla ei välttämättä ole erityisopetuspäätöstä eivätkä he näin ollen ole oikeutettuja lisäresursseihin. Haastatteluissa oli myös käynyt ilmi, etteivät kaikki opiskelijat olleet merkinneet yhteishakulomakkeeseen käymäänsä valmentavaa koulutusta sen leimaavan nimen vuoksi. Omien toiveiden lisäksi nuoret kertoivat, että heitä oli ohjattu huomioimaan realiteetit, sen mukaan mihin on mahdollista päästä opiskelemaan. (Niemi 2015, 48–64.)

Myös Niemen (2015) väitöskirjassa nousee esille, että on tapauksia, joissa opiskelija on estynyt pääsemästä toivomaansa esisijaiseen opiskelupaikkaan, syystä tai toisesta. Vaikka Jauhola ja Kortelainen (2018) puhuvat omassa tutkimuksessaan vahvemman osallisuuden tukemisesta, Niemen (2015) väitöskirjassa käsitellään muun muassa sitä, että opiskelijoita on ohjattu jatko-opintoihin, sillä perusteella, mihin opiskelijan on realistista päästä, vaikka nuoren omien toiveiden kuunteleminen nimenomaan tukisi osallisuuden toteutumista. Vaikka Nuorisobarometrissa (Myllyniemi & Kiilakoski 2021) osallisuutta heikentävien seikkojen osuus tilastoissa on pieni, Niemen (2015) tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että erityisen tuen piirissä olevilla opiskelijoilla on havaittavissa enemmän osallisuutta heikentäviä tekijöitä.

Niemi (2015) toteaa myös, että erityisen tuen tarpeen määrittely voi olla monitulkintaista ja että opiskelijat saattavat peitellä käytyä valmentavaa koulutusta, koska se koetaan leimaavaksi. Jauhola & Kortelainen (2018) tutkimuksessa esille nousevat ongelmat tuen tarpeisten opiskelijoiden osallisuuden kokemuksista ovat samansuuntaisia. Apu ja tuki koettiin riittämättömäksi ja vaikuttamismahdollisuudet koettiin vähäisemmiksi kuin niillä opiskelijoilla, joilla tuen tarvetta ei ollut.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen kohde ja kohdejoukko

Tutkimuksemme kohdejoukkona ovat Edukossa opiskelevat nuoret, joilla on joku erityisen tuen tarve. Haastattelemamme opiskelijat olivat iältään 16–29-vuotiaita. Valitsimme nimenomaan erityistä tukea tarvitsevat nuoret, koska halusimme antaa nimenomaan heille mahdollisuuden saada äänensä kuuluviin. Lukemiemme aiempien tutkimusten perusteella näiden opiskelijoiden kokemukset ja tieto omista vaikuttamismahdollisuuksista ja -oikeuksista saattavat olla ikätovereitaan vähäisemmät.

4.2 Tutkimuskysymys

Tutkimuskysymyksemme on:

- Millaisia osallisuuden kokemuksia erityisen tuen tarpeessa olevilla nuorilla on omassa opiskeluympäristössään?

Oletushypoteesimme on, että osallisuudesta ja sen toteutumisesta voidaan ajatella, että mitä enemmän nuori saa osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon, sitä suuremmalla todennäköisyydellä hän suoriutuu opinnoissaan, vaikka opintoihin liittyisi erityisen tuen tarpeita. Tämän vuoksi haluamme lähteä selvittämään, millaisia kokemuksia näillä nuorilla itsellään asiasta on.

4.3 Laadullinen tutkimus ja teemahaastattelu

Tutkimusotteemme on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on valitun ilmiön ymmärtäminen ja kuvaaminen. Laadullisella tutkimuksella ei pyritä yleistämään vaan selvittämään, mistä ilmiössä on kysymys. Laadullista tutkimusta tehdessä, analysointi kulkee mukana jo materiaalia kerätessä. Etukäteen ei voi tietää kuinka paljon aineistoa tarvitaan, vaan sitä on riittävästi sitten kun tutkimuskysymys ratkeaa. (Kananen 2017, 32–35.)

Laadullisessa tutkimuksessa lähestytään yksittäisiä tapauksia ja huomioidaan haastateltavien näkökulmat. Keskeistä on haastateltavien kokemukset ja ilmiön tulkinta niiden avulla. Laadullinen tutkimusote sopii erityisesti sosiaalisten ilmiöiden tutkimiseen. Tavoitteena on ilmiön kuvaaminen ja tulkitseminen sekä uuden tiedon hankkiminen. (Puusa & Juuti 2020, 76–77.)

Laadullinen tutkimusote soveltuu tähän opinnäytetyöhön, koska näin voi antaa haastateltaville mahdollisuuden saada äänensä kuuluviin. Laadullinen tutkimuksella on mahdollista kartoittaa nuorten osallisuuden kokemuksia laajemmin, kuin mihin määrällinen tutkimus antaisi mahdollisuuden. Samaan kysymykseen voi olla hyvinkin erilaisia vastauksia ja kokemuksia. Näin on mahdollista saada selville, miten nuoret kokevat oman osallisuutensa opiskeluympäristössään.

Aineistonkeruumenetelmänä tässä opinnäytetyössä on teemahaastattelu. Teemahaastattelu on puolistrukturoitua haastattelua. Etukäteen on valittu tietyt teemat ja niihin liittyviä tarkentavia kysymyksiä. Tarkoituksena on löytää merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen viitekehykseen liittyen. (Tuomi & Sara-

järvi 2018, 87–88.) Teemat ja kysymykset nousevat tutkimuskysymyksen pohjalta ja niiden avulla pyritään saamaan haastateltavalta tietoa. Saadut kysymykset saattavat nostaa esiin uusia kysymyksiä, haastattelujen ja niiden analysoinnin avulla rakennetaan kokonaisvaltaista kuvaa tutkittavasta ilmiöstä. Haastattelutilanteessa on tärkeää onnistua luomaan luottamuksellinen ilmapiiri. (Kananen 2017, 90–91.) Käsiteltävien teemojen ja kysymysten järjestys ja laajuus voivat vaihdella haastateltavasta ja hänen aiemmista vastauksistaan riippuen (Eskola ym. 2018, 30).

Opinnäytetyöhön valittu aineistonkeruumenetelmä on teemahaastattelu, koska kohderyhmänä on erityistä tukea tarvitsevat nuoret. Tästä johtuen lomakehaastattelu tai syvähaastattelu ei palvelisi tutkimusaineiston keräämistä. Teemahaastattelu antaa hieman liikkumavaraa ja mahdollistaa haastattelun aikana kysymysten tarkentamisen tai syventävien kysymysten esittämisen. Osan kysymyksistä voi myös jättää kokonaan väliin, jos aiemmissa vastauksissa on jo niitä aiheita sivuttu. Myös haastateltavien vastauksista nousevia asioita voi teemahaastatteluja tehdessä ottaa helpommin huomioon seuraavia haastatteluja tehdessä.

4.4 Aineistonkeruuprosessin eteneminen

Haastatteluja suunnitellessamme laadimme teemahaastattelurungon (liite 1) kokoamamme teorian pohjalta. Mietimme erilaisia näkökulmia, joiden kautta osallisuutta voisi tarkastella. Jokaisen teeman alle eriteltiin mahdollisia kysymyksiä aiheeseen liittyen, joista haastateltavien kanssa keskustella.

Haastateltavia saadaksemme, teimme yhteistyötä Edukon erityisen tuen koordinaattorin sekä opinto-ohjaajan kanssa. Teimme haastattelukutsun (liite 2), jonka työelämäkumppani jakoi Wilma-järjestelmän kautta koulun oppilaille ja opettajille. Haastattelukutsussa kävimme lyhyesti läpi, keitä olemme, mitä aihetta opinnäytetyömme koskee sekä ketkä opiskelijat haastateltaviksemme soveltuvat.

Alkuun saimme useita yhteydenottoja opiskelijoilta, jotka lupautuivat haastateltaviksi. Pidimme haastateltavien kanssa yhteyttä sekä sähköpostiviesteillä että

WhatsApp-sovelluksen kautta. Kun yritimme haastatteluajkoja sopia, emme enää saaneetkaan kaikkiin yhteyttä.

Haastattelimme kolmea Edukon opiskelijaa, joilla on erityisen tuen tarve. Haastattelut tapahtuivat joulukuun 2021 aikana. Haastateltavat tapasimme henkilökohtaisesti. Kaksi ensimmäistä haastattelua tapahtuivat Edukon tiloissa, opinto-ohjaaja varasi sieltä meille tähän tarkoitukseen rauhallisen, yksityisen keskustelun mahdollistavan tilan. Kolmas haastattelu tapahtui joululoman aikana, joten koulun tilojen hyödyntäminen ei tällöin ollut mahdollista, vaan tapasimme kauppakeskuksessa sijaitsevassa yhteisöllisessä työskentelytilassa. Alusta lähtien tarkoituksemme oli tehdä haastattelut rennosti keskustellen ja teemahaastattelurunko oli vain suuntaa antavana tukena meille haastatteliijoille, jotta muistimme kaikki haluamamme teemat käsitellä. Tämä haastatteluissa hyvin toteutuikin.

Haastattelut kestivät hieman yli puolituntia jokainen. Haastattelun alussa kävimme läpi tietosuojan sekä tutkittavan vapaaehtoisuuteen liittyvät lomakkeet. Kerroimme myös siitä, että haastattelut nauhoitetaan. Nauhoituksen laitoimme käyntiin tämän jälkeen. Haastatteluissa etenimme rennosti keskustellen, mutta haastateltavat pysyivät hyvin aiheessa ja lähes kaikki läpikäymämme asiat olivat tutkimuksemme kannalta olennaisia.

Haastattelunauhoitukset nimesimme siinä järjestyksessä, kuin haastattelut toteutettiin. Eli ensimmäinen haastateltava oli H1, seuraava H2 ja viimeinen H3. Nämä nimimerkit jäivät käyttöön myös litterointeihin sekä valmiissa opinnäytetyössä mukana oleviin lainauksiin.

Tammikuussa 2022 yritimme saada vielä lisää haastateltavia. Edukon opinto-ohjaaja lähetti pyynnöstämme uuden mainoksen oppilaille (liite 3) sekä duunipajaan, jossa erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita käy lisätukea opintoihinsa saamassa. Tämän jälkeen saimme yhden yhteydenoton, mutta emme haastatteluun asti kyseisen opiskelijan kanssa päässeet, koska hän ei enää vastannut viesteihimme. Myös sosiaalisen median kautta yritimme haastateltavia saada tutkimuksestamme kiinnostumaan.

4.5 Sisällönanalyysi

Aineiston analyysimenetelmänä tässä opinnäytetyössä käytetään aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Sisällönanalyysia on mahdollista tehdä aineistolähtöisesti tai teorialähtöisesti. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tutkimuksesta saatua tietoa joutuu karsimaan ja tiivistämään. Tätä tiivistämistä tehdessä tulee pitää mielessä alun perin esitetty tutkimuskysymys. Tiivistämisen jälkeen aineisto ryhmitellään ja jokainen ryhmä nimetään sellaisella yläkäsitteellä, joka parhaiten sitä kuvaa. (Vilkkä 2021, 163–164.)

Ennen aineiston läpikäyntiä, nauhoitetut haastattelut kirjoitetaan puhtaaksi, eli litteroidaan. Aineistot käydään läpi useita kertoja ja samalla voi tehdä muistiinpanoja ja kirjata ylös alustavia havaintoja. Aineistoa tulee lukea avoimesti. Kootusta aineistosta etsitään samankaltaisuuksia sekä eroavaisuuksia ja rakennetaan teemoja, joiden avulla pyritään vastaamaan tutkimuskysymyksiin. (Puusa 2020, 151–153.)

Haastatteluaineistoja litteroidessamme kuuntelimme nauhat useaan kertaan. Merkitsimme sinne, mitkä asiat olivat haastateltavien sanomia, käyttäen H1, H2 ja H3 lyhenteitä sekä sen, mitkä asiat olivat meidän haastattelijoiden sanomia, jotta analysointeja tehdessä näimme heti, mitkä asiat olivat heidän sanomiaan. Alkuun kirjoitimme ylös kaiken haastattelunauhoille sanotun, mutta valmiiseen työhön mukaan otetuista lainauksista on joitain yksittäisiä täytesanoja karsittu luettavuuden parantamiseksi.

Aineistosta erilaisten teemojen erittelyyn käytimme apuna värikoodaamista ja sen avulla päädyimme valitsemiimme alaotsikoihin, osallisuus opinnoissa, poliittinen osallisuus sekä sosiaalinen osallisuus. Näiden kaikkien teemojen alle keräsimme materiaalia, tutkimuskysymys mielessä pitäen.

Paikannimet on lainauksista poistettu haastateltavien yksityisyyden suojan taakamiseksi. Päädyimme myös siihen, ettei haastateltavien sukupuolia, ikää eikä alaa, jota he opiskelevat eritellä työssä lainkaan, koska halusimme taata, ettei heidän osallistumisestaan voi työtä lukiessa tunnistaa. Mielestämme nämä tiedot eivät myöskään ollut olennaista aiheen ja tulosten kannalta.

Analysoinnin jälkeen on tärkeää tehdä tulkintoja ja pyrkiä selittämään saadut tulokset. Yleinen näkemys on myös se, että tulkintaa tapahtuu koko tutkimusprosessin ajan. Aineiston pohjalta tulisi pystyä perustellusti esittämään johtopäätöksiä tutkitusta aiheesta. Laadullisessa tutkimuksessa ei tulos kuitenkaan ikinä ole absoluuttinen totuus, vain tulkinta ja samasta aineistosta on mahdollista eri tutkijoiden saada erilaisia tulkintoja. (Puusa 2020, 154–155.)

Aineistoa litteroidessamme sekä sen jälkeen uudestaan läpikäydessämme teimme jatkuvasti analysointia siitä, mistä asioista haastateltavien kertomat olivat samankankaltaisia ja mistä eriäviä toisistaan. Samalla suoritimme myös pohdintaa siitä, mistä mikäkin asia voisi johtua sekä vertailimme saamiamme tuloksia aiempiin tutkimuksiin. Keskenämme olimme hyvin yksimielisiä sen suhteen, millaisiin lopputuloksiin analysointien suhteen päädyimme.

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi soveltuu tämän laadullisen tutkimuksen aineiston analysointiin, koska sen ensisijaisena tavoitteena on tutkittavien ajattelutapojen ymmärtäminen (Vilka 2021, 171). Koimme hyvin mielenkiintoiseksi haastateltavien omat näkemykset ja kokemukset käsittelemistämme aiheista.

5 ERITYISEN TUEN TARPEESSA OLEVAN NUOREN OSALLISUUDEN KOKEMUKSET OMASSA OPISKELUYMPÄRISTÖSSÄÄN

5.1 Osallisuus opinnoissa

Haastatteluissa kysyttiin, kuinka haastateltavat itse käsittävät osallisuuden käsitteen. Kaikkien haastateltavien vastaukset olivat samansuuntaisia, esille nousi muun muassa ajatus siitä, että on oikeus vaikuttaa omiin asioihinsa, ja osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. Myös arvostus ja kuulluksi tuleminen koettiin osallisuutta edistäväksi asiaksi.

Kiilakoski (2017, 254) peräänkuuluttaa nuoren kokonaisvaltaisen kohtaamisen merkitystä, ja sitä, että kaikilla on oltava yhdenvertainen oikeus osallisuuteen. Hän myös toteaa, että toteutuakseen tämä vaatii johdonmukaista tukea (Kiilakoski 2017, 254).

Erityisen tuen tarpeessa olevan nuoren kohdalla tuen on oltava nimenomaan johdonmukaista ja jatkuvaa. Riittävä tuki opintojen eri vaiheissa, hakuvaiheesta lähtien, lisää opiskelijan osallisuuden tunnetta ja kokemusta. Haastateltavista kaikki kokivat opiskelevansa nyt alalla, joka vastaa omaa mielenkiintoa. Jauholan ja Kortelaisen (2018, 22–40) tutkimuksessa nousi esiin, että riittävällä tiedonsaannilla on suuri merkitys siihen, päätyykö opiskelija itselleen mieleiseen opiskelupaikkaan.

Niemi (2015, 48–64) puolestaan tuo esiin, että toisinaan nuoria kehoitetaan huomioimaan realiteetteja omien toiveiden kustannuksessa. Yhdellä haastateltavista nouseekin esiin se, että opiskelupaikan valintaan on tullut painostusta ulkopuolelta. Tosin realistisen näkökulman sijaan taustalla on ollut muita syitä. Lopulta hän onkin päätenyt opiskelemaan alalle, joka vastaa omia mielenkiinnon kohteita.

H1: No siis ei ihan mut siis mun ensimmäinen valinta oli äidin niinku toivosta lukio. Koska se aina halus et niinku se oli vähän semmoinen, että se halusi päättää mihin mä rupean tekemään tai jotain. Mut sit mä olin sillee, et mulla edes riittä arvosana lukioon et niinku mä sanoin sille, et miä valitsen kyllä ihan ite. Ja sitten siinä jatkoissa miä hain tänne.

Haastateltavista kaksi suorittivat ensimmäistä tutkintoaan peruskoulun jälkeen, ja yksi haastateltavista oli opiskelija, jolla oli taustalla jo aiempia opintoja. Haastateltavista ensimmäistä tutkintoaan suorittavat kokivat tuen hakuvaiheessa riittäväksi, ja he kertoivat saaneensa opiskelupaikan valintaan hyvin ohjausta sekä lähipiiriin kuuluvilta henkilöiltä, että peruskoulun opinto-ohjaajalta.

H1: No mä sain tukea tuolta, kun mä oon laitoksessa niin tuota sieltä laitoksen ohjaajilta. Mä oon siis tuol [- -] niin siellä mä sain aika paljon tukea niin kuin valintoihin ja tällaisia ja sitten yhdessä järjesteltiin miten tuun sieltä tänne ja tuun pois.

H2: Me käytiin yläasteella tosi paljon läpi niitä aloja. Niin sit mä löysin sen sieltä ja luin siitä tosi paljon ja sit mä kävin täällä yksi päivän tutustumassa mä ajattelin, että mä menen tonne.

H2: Käytiin opolla, sai käydä sen kerran vaan mikä oli niinku pakollinen tai sitten ihan niin monta kertaa kuin halusi, että mä taisin käydä pari kertaa.

Haastateltava, jolla oli taustalla jo muitakin opintoja, kertoi sen sijaan hakeutuneensa nykyisiin opintoihinsa itse, eikä hän ollut saanut apua tai tukea alan valintaan, tai hakuprosessiin. Haastateltava ei avannut mitään aloja, joihin hän on aiemmin opiskellut ja onko hän nähnyt hakeutunutta omasta aloitteestaan vai jonkun kehotuksesta.

H3: No ala kiinnosti minua ja silloin niinku joo halusin lähteä tätä alaa opiskelemaan niinku, että ehkä silloin aikuisiällä oli niinku varmempaa vielä niinku lähteä opiskelemaan. Että silloin nuorempaan ei tiennyt ehkä vielä että mitä niinku haluaa ja että niinku sitte.

Haastateltaville oli jo tehty erityisen tuen päätös. Jokaiselle heistä oli laadittu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelma. Sivustolla ePerusteet (Erityinen tuki ammatillisessa... s.a) mainitaan, että tähän suunnitelmaan kirjataan muun muassa pääkohdat tuen tarpeesta, sekä sovitut tukitoimet. Suunnitelma laaditaan aina yksilöllisesti, opiskelijan tarpeet huomioiden (Erityinen tuki ammatillisessa... s.a). Vaikka kaikki haastateltavat tiesivät, että heille on tällainen suunnitelma laadittu, ja kertoivat jollain tasolla osallistuneensa sen laadintaan, nousi kuitenkin esille, että suunnitelman sisällöstä kaikilla ei ollut tietoa.

H2: Mä en ole ihan varma, mistä kaikesta on ihan se niinku virallinen päätös, mutta ainakin englannissa on ja ruotsista. Mun mielestä kanssa ja matkassa osittain ollut sitä. Ihan niinku ala-asteelta saakka nämä kielet ollu mulle tosi haastavia ja sitten matikka on tullut yläasteella, sen jälkeen pieniä helpotuksia saanut siitä.

Tukimuodoista haastateltavilta tulee ristiriitaista palautetta. Toisaalta haastateltavilla on kokemus siitä, että ainakin joiltakin osin koulun tarjoama tuki on ollut oikea aikaista ja omia tarpeita palvelevaa. Haastatteluissa nousee esille se, että tuen on koettu olevan parempaa peruskoulussa. Tästä voidaan tehdä johtopäätös siitä, että toisella asteella opiskelu on itsenäisempää, ja tämä näkyy erityisen tuen tarpeessa olevien nuorten kohdalla niin, että peruskoulussa annettu tuki ja toteutetut tukitoimet on koettu toimivammiksi.

H3: No siis on saanut tukea noihin kirjallisiin tehtäviin, että on aina ollut vaikeita. Teoriaosuudet, että niinku enemmän just on tekevä ihminen ja tykkää niinku tehdä työelämässä. Tykkään tehdä enemmän kuin että kirjallisia tehtäviä. Enemmän saanu tukea, lisäaikaa tehtäviin on saanut, kielissä esimerkiksi pilkottiin pienempiin osioihin kokeita ja sellaista.

H3: On minusta on niinku ksaossa kyllä hyvin huomioitu niinku et on saanut kyllä hyvin tukea.

H1: Mä en ole yhtään kärryillä ja se on ollut vähän huono kokemus mulle, koska mä oon kysynyt opettajaltakin, että niinku hei saanks mä vähän ekstra tukea, saanks mä apua. Niin se ei ehkä vähän ymmärräkään, että mulla on vähän vaikeuksia kun mulla on lukuhäiriö.

H2: Musta tuntuu että se oli yläasteen parempaa se tuki, ne otti sen huomioon eri tavalla joo. Enää ei oikein, musta tuntuu, että ne YTO aineopettajat ne ei oikein samalla tavalla välitä ku yläasteen opettajat, nää on vaan pieniä kursseja kun yläasteen se on taas niinku koko 3 vuotta, täällä se on vaan pieni yksi kurssi.

Haastatteluissa tuli myös ilmi se, että koulun tarjoamia tukipalveluita voi olla vaikea, joskus jopa mahdoton hyödyntää. Haastateltavat nostivat esiin duunipajan, josta jokainen haastateltava ajatteli sen olevan ajatuksen tasolla hyvä ja hyödyllinen tuki opiskeluun, ja sen hyödyntämistä oli koululta suositeltu. Käytännössä se kuitenkin oli jopa vaikeasti saavutettava. Duunipajan toiminta-periaate oli myös osittain epäselvä.

H1: Olen pyytänyt sitä, että pääsenkö mä hei duunipajalle niin tuota duunipaja on täynnä tuota matikan osalta ja mulla menee tosi huonosti matikassa, et en oo saanu yhtäkään koetta läpi ja kohta matikan kausi loppuu.

H2: Joo tonne duunipajalle pääsisi tekemään, mutta sitten se on taas sitä että se on vaan niinku koko ajan ylimääräistä työtä ja ylimääräisiä tunteja, ilmeisesti, mä nyt oo ihan varma miten se menee, koska sitä ei oo oikein koskaan selitetty minulle niin.

H2: Mä kävin tuota matikkaa etänä silloin viime keväänä, mitenhan se meni, mä en muista milloin mä kävin sen, mutta se oli etänä. Mä asun ** eli tänne tulee hetken niinku bussilla, ni sit mulle ehdotettiin että mee duunipajalle tekee niinku se matikka, mikä on 2 tuntia päivässä ja sen jälkeen mulla alkoi heti niinku siitä vartin päässä seuraavat tunnit. Niin jos mä olisin tullut tänne tekemään matikkaa niin mä en ois kerennyt niille se niinku seuraaville tunneille koska mulla menee bussimatka joku puolitoista tuntia niin joo niin sitä ei oikein. Sitten mä sanoin siitä mun silloin omalle opettajalle niin sitten mä sanoisin, että ei se ole mahdollista, ni se sanoo OK, älä sit mee sinne. Mä pääsin sitten vaan matikasta läpi niinku sillä pienimmällä arvosana ykkösellä.

Yksi haastateltavista oli duunipajaa hyödyntänyt opintojensa tukena, ja hänen kokemuksensa oli, että duunipajalla oli positiivinen vaikutus hänen opintojensa etenemisen kannalta. Kahden muun haastateltavan ajatukset siitä, että duunipaja ei ole palvellut heitä, ei niinkään liittyneet pajan toimintaan, vaan ennemmin siihen, että se koettiin vaikeasti saavutettavaksi, ja osallistumismahdollisuus siihen koettiin heikoiksi.

H3: Oon mä joskus joo, jotain kokeit just tehnyt, että kun saa tehdä rauhassa niin sitten on helpompi keskittyä sit.

Voi siis ajatella, että duunipaja on toimiva silloin, kun sinne osallistuminen on opiskelijalle mahdollista. Haastateltavien kokemusten ja ajatusten perusteella onkin syytä pohtia, millä keinoin osallistuminen olisi mahdollista kaikille halukaille ja tarvitseville, ja toisaalta sitä, että olisiko tämän tyyppisen tuen lisääminen koululla mahdollista?

5.2 Poliittinen osallisuus

Poliittinen osallisuus liittyy esimerkiksi oppilaskuntien hallituksiin ja tällä viitataan yhteisiin asioihin vaikuttamiseen (Maunu & Kiilakoski 2018, 114). Kun haastatelluilta kysyttiin, millaisia vaikuttamismahdollisuuksia he kokivat itsellään koulussa olevan, mielipiteet erosivat toisistaan. Tähän mahdollisesti vaikutti se, että kaikki haastateltavat opiskelivat eri aloilla.

H1: No aika suuret, että niinku meidän opettaja ainakin puhuu meille aika silleen et se kysyy aika paljon meidän meidän mielipiteitä ja sitten me saadaan päättää....

H2: Niin mun mielestä on, silleen tuntuu, että koulussa olemattomat sitä ei niinku ei meille hirveästi ainakaan mainosteta sitä että...

Tietoa vaikuttamismahdollisuuksista kaivataan lisää. Haastattelujen perusteella syntyy kuva, että nuoria tulisi entistä enemmän motivoida ja ottaa mukaan toiminnan suunnitteluun, ja tätä kautta heille syntyisi vahvempi käsitys omista vaikuttamismahdollisuuksistaan opintoihinsa ja oppilaitokseen liittyen. Toteutuakseen tällainen vaatii koulutuksen järjestäjältä aitoa tahtotilaa tukea nuorten vaikuttamismahdollisuuksia opiskeluympäristössä. Hoikkala ja Kuivakangas (2017, 189–190) korostavat kuinka tärkeää on konkreettisilla seurauksilla ja selkeällä tiedottamisella. Tämä lisää nuorten motivaatiota sekä sitoutumista.

H2: No siihen niinku just vaikuttamiseen ja siihen niinku tietoa siitä, että voiko vaikuttaa mitä näihin opiskeluihin ja tällaiseen, siit ei oikeasti ole hirveästi tietoa.

Oppilaskunnan muodostamisesta tai järjestämästä toiminnasta haastateltavilla ei ollut tarkempaa käsitystä. Oppilaskunnan muodostaminen perustuu lakiin ammatillisesta koulutuksesta (106. §) ja sen tarkoituksena on esimerkiksi edistää opiskelijoiden vaikuttamismahdollisuuksia. Koulutuksen järjestäjän tulisi huolehtia, että opiskelijat saavat tiedon omista vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksistaan (Laki ammatillisesta koulutuksesta 106 §). Jauholan ja Kortelaisen (2018, 37–54) mukaan sekä oppilaskunnasta oltaisiin hyvin tietoisia, mutta vain harva on osallistunut toimintaan.

Tutortoiminnasta haastateltavat kertoivat nähneensä mainoksia ja johonkin yksittäiseen tapahtumaan osallistuneensa.

H1: No silleen hyvin vähän, koska niinku mä en oo siihen hirveän paljon tutustunut, mutta siis oon mä nähnyt niitä esim vaikka jotain julisteita siellä koulun seinillä jos me puhutaan jostain tutoreista tai jotain sellaista.

H3: Hmm joskus jossain liikunta hommassa olin, että joo.

Kukaan haastateltavista ei ollut kokenut kiinnostusta lähteä itse mukaan tutor-toimintaan, mutta toivat myös esiin, etteivät välttämättä olleet saaneet aiheesta kovin paljoa tietoa. Myös Jauholan ja Kortelaisen (2018, 37–54) mukaan käy ilmi, että tietoa ja innostamista näistä osallisuuden kanavista tarvittaisiin enemmän.

H2: Mä en tiedä, mä tiedän vaan et on niit tuutoreita ja sitä ehdotettiin mutta en mä lähtenyt mukaan niin mä oikein tiedä niistä mitään.

Poliittisen osallisuus on toisaalta myös vapautta tavoitella asioita, joita arvostaa (Isola, ym. 2017, 18). Osallisuuden kokemusten tarkoituksena on tukea ihmisen toimintakykyä sekä tarjota voimaantumisen kokemuksia (Maunu & Kiilakoski 2018, 114).

H1: No se on aika mielekästä ja silleen mutta se on vielä enemmän mielekästä silloin kun pystyy itse vaikuttamaan, että mitä tekee.

Myös haastateltavien kanssa keskustellessa kävi ilmi, että omat vaikuttamismahdollisuudet lisäävät mielekkyyttä ja näin ollen voimaantumista.

5.3 Sosiaalinen osallisuus

Sosiaalinen osallisuuden näkökulmasta olennaista on jäsenyyden tunne (Maunu & Kiilakoski 2018, 114). Kaikki haastateltavat kokivat omassa luokassa olevan hyvä ryhmähenki. Pidempään opiskelleet kertoivat myös luokassa tapahtuneen vaihtuvuutta ja luokkakoon pienentyneen opiskelun edetessä.

H2: Meillä on siis meillä on tosi pieni luokka nykyään, koska meiltä lähti parit opiskelijat niin pois. Niin tuota siis ihan älyttömän hyvä ryhmähenki meidän luokassa...musta niinku toi ryhmähenki on vaan parantunut nyt kun meitä on vaan niin vähän.

Ryhmätasolla sosiaalinen osallisuus voi ilmetä eritavoin. Tämä liittyy myös syrjäytymisen ehkäisyyn. (Maunu & Kiilakoski 2018, 114–115.) Myös Jauhola ja Kortelainen (2018, 22–40) mainitsee yhteydestä yhteisöön kuulumisen ja osallisuuden välillä ja sen merkityksestä yksilön kokemuksiin ja viihtymiseen. Erään haastateltavan kertomuksista kävikin selvästi ilmi sosiaalisen aspektin merkitys koulussa viihtymisen kannalta.

H1: Et siis lähtee aamulla niinku sängys silleen et, jee tänään on kiva päivä, että vaikka se väsyttää... niin kyl se korvaa se hyvä henki siellä sen.

H1: Joo siis tuolla [*omassa luokassa/luokan työskentelytilassa*] on yks kiva tyyppi, jonka kaa puhun joka ikinen päivä.... ja siellä viihtyy enemmän, ku on joku, jonka kaa puhuu niin joo.

Kukaan haastateltavista ei ole kokenut oman erityisen tuen tarpeensa vaikuttavan siihen, miten heidät on omassa luokassa otettu vastaan. Haastateltavat eivät myöskään ole kokeneet syrjintää erityisen tuen tarpeensa johdosta. Myös Nuorisobarometrin tulosten mukaan syrjintää kokevien nuorten määrä on vähäinen (Myllyniemi & Kiilakoski 2021, 11–45). Tärkeänä haastateltavat pitivät myös opettajilta saamaansa kannustavaa palautetta.

H3: On tullut paljon, että on kyllä hyvin tuettu ja niinku on saanut palautetta.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (2. §) määrittelee, että opiskelijahuolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää. Kysyttäessä haastateltavilta, millaisiksi he kokevat koulussa olevat opiskelijahuoltopalvelut, kaikki kertoivat olevansa niihin

tyytyväisiä. Etenkin terveydenhoitajan ja kuraattorin luo pääsee helposti. Positiivisena nähtiin myös se, että yhteyttä voi ottaa matalalla kynnyksellä Wilma-viestin kautta.

H2: Siis on mun mielestä ne on hyvin niinku tääl Ksaol hoidettu, että ne on niinku sellasia helposti lähestyttäviä ihmisiä ja helposti pääsee niitten vaikka terkkarille tai ainakin kuraattorille helposti pääsee niinku. Tosi pieni kynnyks lähdeä sinne, esimerkiksi voi laittaa Wilma-viestiä, ei tarvi niinku soittaa ei mitään vaan tosi helposti pääsee.

H3: Kyllä mun mielestä ainakin ihan hyvin saanut joo. Jossain vaiheessa niinku psykologi aikaa ei kunnolla saanut, et jos niinku psykologille oli menossa niin sitä aikaa nyt ei oikein, kun sitten vaihtuikin psykologi jossain vaiheessa koulussa ja sit se jäi pois ja silleen sitä ei ehkä sitten niin hyvin. Mutta aina niinku terkkarille on päässyt kyllä hyvin.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Pohdinta ja jatkotutkimusehdotukset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli lähteä selvittämään, millaisia osallisuuden kokemuksia erityisen tuen tarpeessa olevilla nuorilla on omassa opiskeluympäristössään. Työelämäkumppaniksi saimme Kouvolan seudun ammattiopiston KSAOn, joka sittemmin vuodenvaihteessa organisaatiomuutoksen myötä vaihtoi nimensä Edukoksi. Ammattiopiston opiskelijoista haastateltavaksi kutsuttiin opiskelijoita, joilla on opinnoissaan jonkinlainen erityisen tuen tarve, ja jotka olivat iältään haastatteluhetkellä 16—29-vuotiaita. Halusimme lähteä toteuttamaan tätä opinnäytetyötä niin, että monipuolisen teoriapohjan lisäksi työssä kuuluu myös kohderyhmän ääni. Sen lisäksi että meille oli tärkeää laatia vankka tietopohja, halusimme että työssä näkyy myös käytännön näkökulma.

Hirvasnoron (2020) mukaan opetusministeri Li Andersson on todennut, että 16 % nuorista jää ilman toisen asteen tutkintoa. Nyky-yhteiskunnassa koulutuksen merkitys kuitenkin korostuu, ja 1.8.2021 alkaen nuorten kouluttautumista tuetaan mm. sillä, että oppivelvollisuusikä on pidennetty 18 vuoteen asti ja toisen asteen koulutus on maksuton. Lisäksi niiden nuorten kohdalla, jotka perusopetuksen jälkeen jäävät ilman opiskelupaikkaa, veloitetaan nuorten kotikunta kartoittamaan nuorten tilannetta kokonaisvaltaisesti yhdessä nuorten ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajan kanssa. Nuorella on myös kou-

lutukseen hakeutumisvelvollisuus, niin kauan kun hän saa opiskelupaikan. Lisäksi uutena on tullut nivelvaiheen koulutuskokonaisuus, jonka tarkoituksena on tukea nuorta jatko-opintopaikan saamiseen, ja tutkinnon suorittamiseen. Nivelvaiheen koulutuskokonaisuus koostetaan valmentavasta koulutuksesta, johon yhdistetään perusopetuksen lisäopetusta sekä lukioon tai ammatilliseen koulutukseen valmentavia opintoja. (Hirvasnoro 2020.)

Nuorten koulutus ja kouluttautuminen katsotaan valtiotasolla erittäin tärkeäksi asiaksi. Näillä uudistuksilla toki taataan koulutusmahdollisuudet kaikille, ja on hienoa, etteivät esimerkiksi taloudelliset seikat ole enää este koulutukselle. Vaikka uudistuksessa on paljon hyvää, ajattelemme että on tärkeää muistaa huomioida nuoren oma mielipide. Mielestämme nuoren on saatava vaikuttaa opiskelupaikan valintaan ja opintojen suorittamiseen. Pelkkä opiskelupaikan saaminen ei takaa tutkinnon suorittamista, mutta jos nuori kokee osallisuutta häntä koskevassa päätöksenteossa ja saa olla kokonaisvaltaisesti mukana itseään koskevissa asioissa, on opinnoista suoriutuminen todennäköisempää. Tämän vuoksi koimmekin mielenkiintoiseksi lähteä selvittämään nimenomaan erityisen tuen tarpeessa olevien nuorten osallisuuden kokemusta opintoihinsa liittyen. Uskomme osallisuuden kokemuksen olevan nuorille tärkeää ja tukevan opinnoista suoriutumista ja tätä lähdemmekin tutkimuksellamme selvittämään. Ajattelemme, että jos nuorten osallisuuteen kiinnitetään oppilaitoksissa huomiota, tukee se koulutustavoitteita ja on yhä useampi nuori voi saada tutkinnon suoritettua ja näin ollen hyötyy myös nyt elokuussa voimaan tulleista uudistuksista.

Opinnäytetyömme teemoina olevat osallisuus ja erityisen tuen tarve ovat aiheita, joista löytyi hyvin materiaalia. Osallisuus ilmiönä on niin laaja ja monisyinen, että jouduimme useaan otteeseen pohtimaan sitä, miltä kantilta lähdemme asioita käsittelemään. Erityisen tuen tarpeen määrittely taas oli suoraviivaisempaa, koska esimerkiksi oikeus erityiseen tukeen opinnoissa on jo valmiiksi tarkasti määritelty. Aiempia tutkimuksia ja tutkimustuloksia läpikäytessä syntyi käsitys siitä, etteivät erityisen tuen tarpeen opiskelijat välttämättä koe saavansa asioista riittävästi tietoa, tai etteivät he saa aina tarvitsemaansa tukea. Nämä asiat vaikuttavat suoraan heidän osallisuuden kokemukseensa ja tätä halusimme lähteä omassa tutkimuksessamme selvittämään tarkemmin.

Vaikka haastateltavien määrä oli vähäisempi mitä olisimme halunneet, saimme silti haastatteluista irti tärkeää tietoa, joka vastasi tutkimuskysymykseemme. Haastateltavilla nuorilla oli selkeä käsitys siitä, mitä osallisuus on, mutta heidän käsityksensä osallisuudesta koski enemmänkin osallisuutta yleisesti, tai osallisuutta opiskeluympäristön ulkopuolella. Oikeus osallisuuteen omia opintoja koskien oli selkeästi vieraampi asia näille nuorille.

Haastateltavista kaikki olivat kuulleet oppilaskunnan toiminnasta, sekä tutortoiminnasta koululla, mutta kenelläkään heistä ei ollut selkeää käsitystä siitä, mitä nämä pitivät sisällään. Koska varsinkin oppilaskunta on tärkeässä asemassa lisäämässä opiskelijoiden osallisuuden kokemusta ja toteutumista oppilaitoksen sisällä, olisi tärkeää, että jokaisella opiskelijalla olisi käsitys sen toiminnasta ja niistä asioista, joita oppilaskunta oppilaitoksessa hoitaa. Haastateltavistamme kukaan ei ollut mukana näissä toiminnoissa, eikä heillä myöskään juurikaan ollut kiinnostusta niiden pariin. Jäimme kuitenkin pohtimaan, että jos toiminnasta olisi enemmän tietoa ja se olisi näkyvämpää, olisivatko myös meidän opinnäytetyömme kohderyhmän nuoret innokkaammin mukana toiminnassa? Toisaalta mielestämme tulee kiinnittää huomiota siihen, että koronaviruspandemia on voinut vaikuttaa vahvastikin oppilaskunnan toimintaan, jolloin sen toiminta ei tietenkään ole voinut olla yhtä näkyvää kuin niin sanotussa normaalitilanteessa.

Haastatteluiden tulosten perusteella voidaan todeta, että erityisen tuen tarpeessa olevien nuorten osallistumista omien opintojen suunnitteluun olisi vahvistettava. Haastatteluissa nousi esille, ettei haastatelluilla nuorilla ollut välttämättä täsmällistä tietoa siitä, mihin kaikkeen heille oli erityisen tuen päätös laadittu, tai millaisia tukitoimia oli sovittu käytettävän. On mielestämme tärkeää, että opiskelija tunnistaa oman tuen tarpeensa, ja on tietoinen millaista ja minkä laajuista tukea hänelle on oppilaitoksen puolelta suunniteltu annettavan. Jos omista oikeuksista ei ole riittävästi tietoa, on luonnollisesti mahdollista vaatia oikeanlaista apua ja tukea opintoihin. Lisäksi on tärkeää muistaa, että nuorella on oikeus vaikuttaa omiin opintoihinsa, ja olla mukana laatimassa opintojaan koskevaa suunnitelmaa.

Haastatteluissa tuli ilmi myös ristiriitaisia tuloksia, esimerkiksi joidenkin opiskelua tukevien tukipalveluiden käyttämisestä. Vaikka nämä palvelut koettiin hyväksi ja toimiviksi, niiden hyödyntäminen oli vaikeaa. Haastattelujen perusteella voidaankin todeta, että oppilaitoksessa on hyviä ja toimivia opiskelua tukevia palveluita, joiden toiminta on hyvää. Näiden palveluiden järjestämistä olisi kuitenkin ehkä syytä uudelleen pohtia, jolloin ne olisivat jokaisen opiskelijan hyödynnettävissä, oikea-aikaisesti. Lisäksi haastatteluista välittyi kuva, että esimerkiksi duunipaja-toiminta on suosittu tukimuoto opiskelijoiden keskuudessa, joskin tarvitsijoita sille on paljon. Koska opiskelijat kokevat duunipajan tarjoaman tuen hyväksi, olisi ehkä syytä miettiä, voisiko sen kaltaista toimintaa edelleen lisätä?

Haastateltavat toivat myös esille selkeän eron tuen vahvuudessa, kun verrataan peruskoulua ja ammattiopistoa keskenään. Peruskoulussa tuki oli ollut vahvempaa ja ikään kuin laajempaa. Tästä voidaan tehdä johtopäätös siitä, että koska toisen asteen opinnoissa opiskelu on huomattavasti itsenäisempää kuin peruskoulussa, erityisen tuen oppilaille muutos voi olla huomattava. Voidaankin miettiä, onko muutos tuessa liiankin suuri, ja onko erityisen tuen tarpeessa olevalla opiskelijalla mahdollista saada entistä vankempaa tukea myös ammatillisiin opintoihin? Lisäksi mielestämme olisi syytä pohtia nimenomaan peruskoulun ja jatko-opintojen nivelvaihetta. Haastateltavat kokivat saaneensa parempaa ja kokonaisvaltaisempaa tukea opiskeluun yläasteella, mutta jo peruskoulussa voitaisiin enemmän antaa välineitä siihen, kuinka omista opinnoista otetaan vastuuta. Jos tätä harjoiteltaisiin vahvan tuen ohella jo peruskoulussa, muutos jatko-opintoihin siirryttäessä ei välttämättä olisi niin huomattava, tai vaikea opiskelijalle.

Toinen ristiriita, joka haastatteluista nousee, on se, että haastatellut opiskelijat toisaalta kokevat tulleensa kuulluiksi omia opintoja suunniteltaessa ja niitä koskien, mutta toisaalta heillä on ajatus siitä, että vaikuttamismahdollisuuksia ei ole, tai ne ovat vähäisiä, tai että heidän mielipiteillään ei ole vaikutusta. Haastateltavat myös kaipasivat lisää tietoa vaikuttamismahdollisuuksistaan. Emme usko, ettei nuorten mielipiteillä ole vaikutusta oppilaitoksen toimintaan, tai omiin opintoihinsa. Mielestämme olisi kuitenkin syytä miettiä, millä keinoin voisi tuoda näkyvämmäksi sitä, että nuoret todella voivat vaikuttaa toimintaan,

ja että oppilaitoksella on aito tahtotila kuulla opiskelijoiden toiveita ja toimia yhteistyössä heidän kanssaan.

Kiitosta haastateltavilta keräsivät hyvinvointia tukevat ja terveydenhuoltopalvelut. Niiden saavutettavuus koettiin hyväksi, aikoja tarvitsemiinsa palveluihin sai varattua helposti, eivätkä jonot olleet pitkiä. Olimme haastateltavien kanssa yhtä mieltä siitä, että palveluiden saavutettavuus oli järjestetty hyvin, ja esimerkiksi yhteydenotto oli mahdollista monia kanavia käyttäen. Lisäksi oli hienoa kuulla, etteivät haastatellut nuoret olleet erityisen tuen tarpeensa vuoksi kohdanneet syrjintää tai muuta osallisuuteen haitallisesti vaikuttavaa koululla. Jokainen kertoi kokevansa yhteenkuuluvuutta omassa ryhmässään, ja viihtyvänsä kyseisessä oppilaitoksessa. Edukolla on siis selkeästi onnistuttu tällä alueella, ja esimerkiksi hyvin hoidettu ryhmäytyminen tukee opiskelijoiden sosiaalista osallisuutta.

Ihannetilanteessa erityinen tuki ammatillisessa koulutuksessa järjestetään alusta lähtien, suunnittelusta toteutukseen yhteistyössä opiskelijan kanssa, häntä kuullen, yhdessä keskustellen ja suunnitellen. Tällaisesta työskentelymallista välittyy kuva, että koulutuksen järjestäjällä on tahtotila tukea nuoren osallisuuden toteutumista, ottamalla hänet mukaan itseään koskevaan päätöksen tekoon ja hänen opiskelujaan tukevien toimien suunnitteluun. On myös hyvä huomata, että pyrkimys on toimia kaikissa kohdin yhteistyötä tehden, välttämällä päätösten tekemistä vastoin opiskelija omaa tahtoa. Varsin pienillä muutoksilla tällaiseen tilanteeseen voitaisiin päästä myös haastateltaviemme oppilaitoksessa.

Kun edellä mainittuja asioita vetää yhteen, voisi ajatella, että Edukolla moni asia on hoidettu mallikelpoisesti. Ne asiat, joihin tarvittaisiin mahdollisesti lisäpanostusta, olisivat helposti järjestettävissä. Opiskelijoiden tietoisuutta oikeudesta osallisuuteen opintoja koskien tulisi ennestään lisätä. Lisäksi voisi entistä enemmän tehdä näkyväksi sitä, että opiskelijoiden mielipiteillä ja ajatuksilla on arvoa ja vaikutusta. Lisäksi mielestämme olisi syytä kiinnittää huomiota siihen, että erityisen tuen opiskelijat todella tietäisivät, mitä heidän suunnitelmiinsa on kirjattu, millaista tukea on sovittu annettavan, ja millaista tukea

on mahdollista saada. Opiskelijoiden kertoman perusteella Edukon toiminnassa on paljon hyvää, ja suurimmat kehittämishaasteet koskevatkin ehkä toiminnan järjestämistä.

Pohdinnan ja haastatteluissa nousseiden kohtien perusteella jatkotutkimuksen kohteita voisi olla esimerkiksi se, kuinka erityisen tuen opiskelijoita voitaisiin innostaa enemmän mukaan oppilaskuntatoimintaan, ja kuinka sen toimintaa saataisiin tehtyä näkyväksi tulevaisuudessa. Lisäksi tutkimuksen kohteena voisi olla opiskelijoiden oman osallisuuden ja ylipäättään tietoisuuden lisääminen omia opintojaan koskien. Myös niitä keinoja, joilla opiskelijoiden osallisuutta opiskeluympäristössä voitaisiin tukea, voisi tutkia.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Haastattelujen suhteen alku vaikutti varsin positiiviselta, saimme useita yhteydenottoja haastateltavaksi halukkailta nuorilta. Positiivisen alun jälkeen haastateltavien määrä kuitenkin väheni, ja lopulta onnistuimme saamaan haastattelun kolmelta nuorelta. Koronaviruspandemia vaikutti selkeästi tähän asiaan, ja vaikka harkitsimme haastattelujen tekemistä myös etäyhteyksiä hyödyntäen, päädyimme siihen, että haluamme tavata haastateltavat kasvotusten. Tämä mahdollisti mielestämme avoimemman ja vuorovaikutuksellisemman keskustelun.

Jos olisimme saaneet haastatteluja useammalta nuorelta, olisi tietenkin ollut laajempi materiaali, josta lähteä osallisuuden toteutumista tutkimaan. Vaikka haastateltavia oli vähän, heidän kokemuksensa toivat hyvää tietoa, jota verrata jo olemassa olevaan tutkimustietoon. Haastateltujen opiskelijoiden kokemukset olivat myös varsin samalla linjalla, kuin aiempien tutkimusten tulokset. Voidaan siis ajatella, että vaikka haastattelumateriaalia oli varsin vähän, tieto oli luotettavaa, kun sitä tarkastelee aiempien tutkimusten valossa. Lisäksi on tärkeää muistaa, että lähdimme kartoittamaan nimenomaan erityisen tuen opiskelijoiden omia kokemuksia opintoihinsa liittyen.

Haastattelujen vähäisestä määrästä huolimatta saimme tietoa, jota pystyttiin vertaamaan siihen, mitä osallisuuden toteutumisesta opinnoissa, tai erityiseen

tukeen liittyvistä asioista on määritelty. Sen lisäksi että mukana oli paljon hyvää, haastatteluissa nousi esille myös epäkohtia ja sitä kautta mahdollisia lisätutkimusaiheita.

LÄHTEET

Araneva, M. 2016. Lapsen suojeleminen, toteutuminen ja päätöksenteko. Helsinki: Talentum pro.

Ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen. s.a. Eperusteet. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/opas/4426603/tekstikappale/4512366> [viitattu 5.9.2021].

Erityinen tuki ammatillisessa koulutuksessa. s.a. Eperusteet. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/opas/4426603/tekstikappale/4512362> [viitattu 4.9.2021].

Erityinen tuki. s.a. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 4.5.2021. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoito/opiskeluterveydenhuolto/erityinen-tuki> [viitattu 27.10.2021].

Eskola, J., Lätti, J. & Vastamäki, J. 2018. Teemahaastattelu: Lyhyt selviytymisopas. Teoksessa Valli, R. 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: PS-kustannus, 27–50.

Hietanen-Peltola, M., Laitinen, K., Järvinen, J. & Fagerlund-Jalokinos, S. 2019. Toisella asteella toimien – opas oppilaitoksen opiskeluryhmille. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Ohjaus 10/2019.

Hirvasnoro, K. 2020. Historiallinen koulutusuudistus eduskuntaan – Li Andersson: Jokaiselle nuorelle taataan toisen asteen tutkinto. *Kansan uutiset*. Verkko-lehti. Päivitetty 15.10.2020. Saatavissa: <https://www.kansanuutiset.fi/artikkeli/4345293-historiallinen-koulutusuudistus-eduskuntaan-li-andersson-jokaiselle-nuorelle-taataan-toisen-asteen-tutkinto> [viitattu 28.9.2021].

Hoikkala, T. & Kuivakangas, J. (toim.) 2017. Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 42. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 196. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2017/12/hoikkala-kuivakangas-kenen-nuorisotyo.pdf> [viitattu 17.8.2021].

Isola, A.-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoj, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Työpöytä 33/2017. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 24.11.2021].

Jauhola, L. & Kortelainen, J. 2018. Osallisena opinnoissa, Tutkimus oppijoiden osallisuuden vahvistamisesta ammatillisessa koulutuksessa. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2018:7. Saatavissa: <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/osallisena-opinnoissa.pdf> [viitattu 14.10.2021].

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: JAMK.

Karjalainen, M., Lindroos, S., Matero, M. & Simola, T. 2020. Kasvatus- ja ohjausalan käsikirja. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kiilakoski, T. 2017. ”Niillähän se on se viimeinen sana” – nuoret osallisuudestaan yläkoulussa. Teoksessa Toom, A., Rautiainen, M. & Tähtinen, J. (toim.) Toiveet ja todellisuus. Kasvatus osallisuutta ja oppimista rakentamassa. Suomen kasvatustieteellinen seura ry, 253–282.

Kiilakoski, T., Nivala, E., Ryytänen, A., Gretschel, A., Matthies, A.-L., Mäntylä, N., Gellin, M., Jokinen, K. & Lundbom, P. 2021. IV Yhteiskunnan tila, 9 Demokratiaremontin työkaluja. Teoksessa Gretschel, A. & Kiilakoski, T. (toim.) Demokratiapöytätyö, Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 118, 249–271.

KSAO. 2021. Tietoa KSAOsta. Kouvolan seudun ammattiopisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.ksao.fi/tietoa-ksaosta/> [viitattu 24.10.2021].

Kuntalaki 10.4.2015/410.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 11.8.2017/531.

Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta 30.12.2020/1215.

Lapsen osallisuus. S.a. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 14.4.2021. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lapsen-osallisuus> [viitattu 17.8.2021].

Leemann, L., Kuusio, H. & Hämäläinen, R.-M. (2015). Sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa: www.thl.fi/sokra [viitattu 28.2.2022].

Maunu, A. & Kiilakoski, T. 2018. Ohjausta osallisuuteen? Sosiaalinen ja poliittinen osallisuus ammattiin opiskelevien nuorten arjessa. *Aikuiskasvatus* 2/2018. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://journal.fi/aikuiskasvatus/issue/view/6064> [viitattu 21.11.2021].

Myllyniemi, S. & Kiilakoski, T. 2021. Tilasto-osio. Teoksessa Berg, P. & Myllyniemi, S. Palvelu Pelaa! Nuorisobarometri 2020. Valtion nuorisoneuvoston julkaisu nro 67.

Niemi, A-M. 2015. Erityisiä koulutuspolkuja? Tutkimus erityisopetuksen käytännöistä peruskoulun jälkeen. Helsingin yliopisto, käyttäytymistieteiden laitos. Kasvatustieteellisiä tutkimuksia 264. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/158436/Erityisi.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 24.8.2021].

Nuorisolaki 21.12.2016/1285.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287

Osaamisen arvioinnin mukauttaminen. s.a. Eperusteet. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/opas/4426603/tekstikappale/4438306> [viitattu 5.9.2021].

Pirttijärvi, A., Tenojoki, A.-M., Berg, P., Kiilakoski, T. & Myllyniemi, S. 2021. Esipuhe. Teoksessa Berg, P. & Myllyniemi, S. (toim.) Palvelu pelaa, Nuorisobarometri 2020. Nuorisotutkimusseura. Valtion nuorisoneuvoston julkaisu nro 67. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2021/03/nuorisobarometri-2020-web-1.pdf> [viitattu 17.8.2021].

Puusa, A. 2020. Näkökulmia laadullisen aineiston analyysiin. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, 145–156.

Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen olemus. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, 75–85.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vehviläinen, J. 2015. Läpäisyn tehostamisohjelman historiikki – muistikuvia ja hyviä käytäntöjä. Opetushallitus. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.lapaisy.fi/wp-content/uploads/2015/02/lapaisyhist_nettiin.pdf [viitattu 23.10.2021].

Vilkkä, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5., päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vitka, T. 2021. Laaja-alaisen erityisopetuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Teemahaastattelurunko

Tutkimuskysymykset:

Millaisia osallisuuden kokemuksia erityisen tuen tarpeessa olevilla nuorilla on omassa opiskeluympäristössään?

Teema 1 **Osallisuus opinnoissa**

- a) Mitä osallisuus mielestäsi merkitsee?
- b) Mikä sai sinut valitsemaan kyseisen opiskelupaikan?
- c) Millaista tietoa ja tukea sait opiskelupaikan valintaan?
- d) Millaisia tuen tarpeita sinulle on määritelty ja kuinka riittäväksi koet saamasi tuen?
- e) Millä tavoin olet ollut mukana opintojesi suunnittelussa?
- f) Miten toimiviksi koet koulun opiskelijahuoltopalvelut? Jos olet hyödyntänyt niitä niin miten ja kuinka hyödyllisiksi koit ne?

Teema 2 **Poliittinen osallisuus**

- a) Millaista oppilaskunta tai tutortoimintaa teidän koulusanne on?
- b) Millaisia vaikuttamismahdollisuuksia teidän koulusanne on?
- c) Miten paljon ja kuinka usein opiskelijoilta pyydetään palautetta ja millaisia vaikutuksia olet huomannut palautteella olevan?
- d) Mihin asioihin toivoisit muutoksia ja mitä olet tehnyt edistääksesi asioita?

Teema 3 **Sosiaalinen osallisuus**

- a) Koetko kuuluvasi osaksi ryhmää ja tuntuuko sinusta, että tuen tarpeesi olisi vaikuttanut siihen?
- b) Millä eri tavoin pyrit itse vaikuttamaan osallisuuteen ja yhteenkuuluvuuteen?
- c) Mitä toimia koulussa on tehty ryhmäytymisen eteen?
- d) Miten koet teidän ryhmänne toimivan?

- e) Miten koet oman roolisi ryhmässä ja mitkä asiat koet hyviksi ja toimiviksi? Entä mihin toivoisit parannusta tai muutosta?
- f) Luotatko omaan osaamisesi ja mahdollisuuteesi vaikuttaa omaan tulevaisuuteesi?
- g) Oletko opiskeluympäristössä osallisuutta heikentäviä asioita, kuten syrjintää tai vaikeuksia saada tarvitsemiasi palveluita?

Teema 4 **Lakiin perustuva oikeus osallisuuteen**

Laki ammatillisesta koulutuksesta velvoittaa laatimaan jokaiselle opiskelijalle henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) yhteistyössä opiskelijan kanssa.

- a) Millä tavoin sinä sait itse vaikuttaa oman suunnitelmasi laatimiseen?
- b) Oliko suunnitelmaa laadittaessa yhteistyö mielestäsi toimivaa, mikä sujui hyvin ja mitä olisit toivonut tehtävän toisin?
- c) Onko sinulle edellisen lisäksi tehty yksilöllinen osaamisen arviointi koskemaan tutkintoasi joiltain osin? Ja koskeeko se kuinka laajasti tutkintoasi?
- d) Järjestettiinkö asiaa koskien kuulemistilaisuus ja kuinka koit tämän tilaisuuden?

Nuorisolain tavoitteena on esimerkiksi edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia, tukea nuorten kasvua ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa.

- e) Kuinka koet näiden asioiden toteutuvan omalla kohdallasi?

Haastattelukutsu

MOIKKA!

Me ollaan Tiia ja Riitta, yhteisöpedagogiopiskelijoita Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta. Me teemme tällä hetkellä meidän opinnäyte-työtämme, jonka aiheena on erityisen tuen tarpeessa olevan nuoren osallisuuden kokemus opiskeluympäristössä.

Teemme tutkimusta, johon nyt tarvittaisiin haastatteluun 5–7 nuorta. Haastateltavaksi sovit, jos olet iältäsi 16–29, suoritat tällä hetkellä peruskoulun jälkeisiä toisen asteen opintoja ja sinulla on jokin erityisen tuen tarve opintoihisi liittyen.

Meidän olisi tarkoitus saada haastattelut tehtyä marras- joulukuun aikana, aika sovitaan yhdessä, sinun aikataulusi huomioiden. Me emme kerää haastatteluissa tunnistetietoja, mutta haastattelut nauhoitetaan, jotta saamme sisällön analysoitua jälkikäteen. Haastattelut käsitellään täysin luottamuksellisesti, tietosuojasta huolehtien. Haastatteluun on hyvä varata aikaa noin tunti.

Kysymme haastatteluissa kysymyksiä osallisuuteen ja sen toteutumiseen liittyen, ja haluamme kuulla juuri sen, mitä sinä ajattelet aiheesta. Vääriä vastauksia ei siis ole, ja meille on tärkeää saada kuulla sinun kokemuksesi. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos on määritellyt nuoren osallisuutta mm. seuraavalla tavalla:

Osallisuudessa on kyse siitä, että voi olla itse mukana määrittämässä ja arvioimassa sitä, mikä on omien etujen parhaaksi. Se on mahdollisuutta olla itse osallisena, itselle tärkeissä yhteisöissä ja siellä käsiteltävissä asioissa. Osallisuus koostuu oikeudesta saada tietoa tärkeistä asioista sekä mahdollisuuksista vaikuttaa niihin.

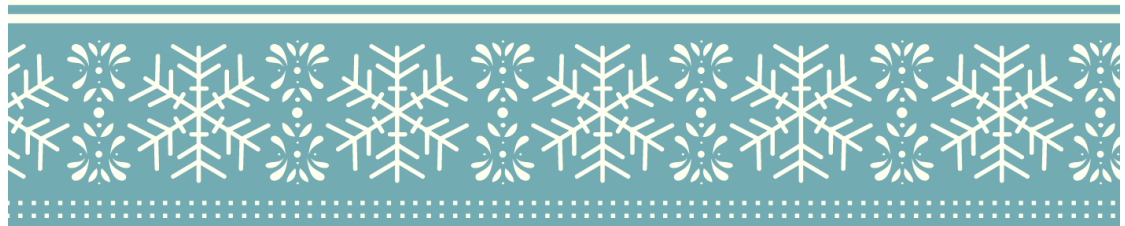
Näihin asioihin paneudumme haastattelussa.

Sen lisäksi, että ollaan ihan hauskoja tyyppejä ja hyvää seuraa, lupamme ensimmäiselle seitsemälle meille haastateltavaksi tulevalle 5 € kahvilalahjakortin. Ota yhteyttä mahdollisimman pian, joko sähköpostitse tai WhatsApp:n kautta!

Terveisin;

Tiia Sippola, [@edu.xamk.fi](https://www.instagram.com/edu.xamk.fi) p.Riitta Uski, [@edu.xamk.fi](https://www.instagram.com/edu.xamk.fi) p.

Toinen haastattelukutsu

Hei!

Me ollaan Tiia ja Riitta, yhteisöpedagogiopiskelijoita Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta. Me teemme tällä hetkellä meidän opinnäytetyötämme, jonka aiheena on erityisen tuen tarpeessa olevan nuoren osallisuuden kokemus opiskeluympäristössä.

Opinnäytetyötämme varten teemme haastatteluja, joissa selvitämme erityisen tuen tarpeessa olevien opiskelijoiden osallisuuden kokemuksia.

Tulisitko meille haastateltavaksi? Etsimme haastateltavaksi alle 30 vuotiaita opiskelijoita, jotka suorittavat peruskoulun jälkeisiä opintoja, ja joilla on jokin erityisen tuen tarve opintoihin liittyen. Haastateltaville annamme kiitokseksi 5€ arvoisen kahvilalahjakortin.

Ota meihin yhteyttä, kerromme mielellämme lisää. Meidät tavoittaa parhaiten sähköpostitse tai tekstiviestillä/WhatsApp:lla.

@edu.xamk.fi, /Tiia

@edu.xamk.fi, /Riitta

